

اعلام بر نامه‌های آستان قدس رضوی برای بزرگداشت آیت الله سید حسن مدرس

زیارتگاه شهید مدرس قطب علمی و فرهنگی می‌شود

۴

پای صحبت حجت‌الاسلام زمانی
شاعر آیینی، در حال وهوای
چهارشنبه‌های امام‌رضایی

دیگر غریب نیستی ای آشناترین...

«خورشید گرم چیدن بوسه ز ماه توست/ گلدسته‌ها منادی شوق پگاه توست/ آری شگفت نیست که بی‌سایه می‌روی/ خورشید هم ز سایه‌نشینان ماه توست/ از چشم آهوان حرم می‌توان شنید/ این دشت‌ها به شوق شکار نگاه توست/ بالای کاشی حرم تو نوشته است/ هرچا دلی شکست همان بارگاه توست....» بهترین مطلع برای گفت‌وگویی که مصاحبه شونده‌اش، شاعر باشد

و صحبت‌هایش را با ابیاتی در مدح حضرت رضا(ع) به پایان برده باشد، می‌تواند قسمتی از یک ترکیب‌بند از همین ...

درباره دوران تبعید ۹ ساله شهید مدرس که به شهادت مظلومانه‌اش انجامید

مجاهدت‌های وکیل اول تهران در خراسان

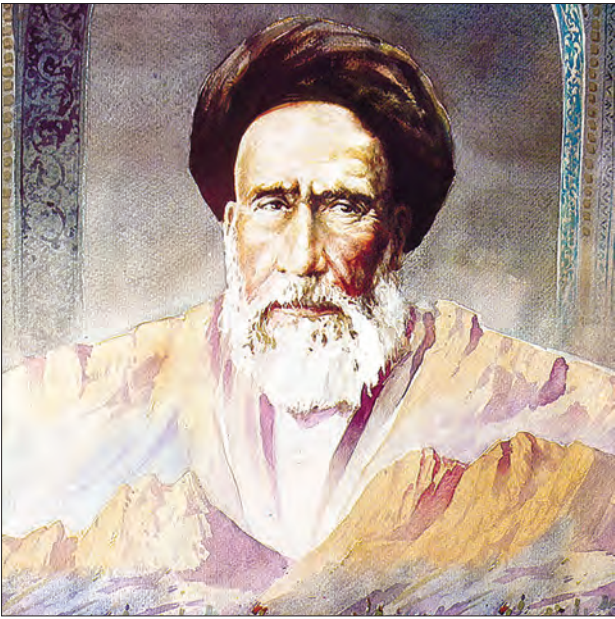
■ **میهمانانی از آن سوی مرز**
چهار سال بیشتر از دوران تبعید شهید مدرس در خواب نگذشته بود که شهرت منش و دانش او منطقه را فراگرفت؛ حتی از مرزها هم گذشت و در افغانستان، مریدانی پیدا کرد که از راه‌های دور می‌آمدند تا در محضر او بنشینند و ساعتی از دانش دینی و سیاسی‌اش فیض ببرند. روزی نبود که از اطراف و به ویژه آن سوی مرز، میهمانی به خدمت مجتهد اول پایتخت نرسد؛ میهمانانی که هم شیعه بودند و هم اهل سنت؛ این‌گونه بود که حساب‌های حکومت، همگی غلط از آب درآمد و نشان داد آن‌ها اصولاً با علما و آموزه‌های اسلامی آشنایی چندانی ندارند. احتمالاً رضاشاه پس از واقعه قیام مسجد گوهرشاد دوباره متوجه شهید مدرس شد؛ شاید وجود او را در خراسان از عوامل بروز این قیام می‌دانست. فرزند شهید مدرس، از برنامه تنظیم و تهدیدی یاد می‌کند که پهلوی اول برای وادار ساختن مدرس به همکاری شروع کرد؛ اینکه حاضر است تولیت آستان قدس را به وی واگذار یا او را به عتبات بفرستد تا راحت به درس و علمش بپردازد، به شرط آنکه هیچ نگوید و به اعمال حکومت دیکتاتوری پهلوی نیچسد؛ اما شهید مدرس، مرد سازش و مماشات نبود. به همین دلیل در آبان سال ۱۳۱۶، او را از خواب به کاشمر انتقال دادند تا نقشه نهایی خود را عملی کنند. بهانه‌شان این بود که خوف ناامن است! کدام ناامنی؟! وحشت از نفوذ اجتماعی و دینی مدرس در منطقه، آن‌ها را به فکر این جابه‌جایی انداخت؛ این مسئله‌اظهر من الشمس بود. کمتر از یک ماه پس از این انتقال، آن نقشه شوم عملی شد. دهم آذر سال ۱۳۱۶، جهانسوزی و خلع، دو مأمور خشن و بی‌رحم شهربانی با دستور رضاشاه و ابلاغ رکن‌الدین مختاری، رئیس شهربانی حاج‌قاسم سلیمانی و سیاست‌های برگزار مراسم فاطمیه به ایراد سخنرانی خواهند پرداخت.

قدرت رساندن رضاشاه بودند! به هر حال، این رویکرد سبب شد شرایط شهید مدرس در خواب، برای ارتباط با مردم بهتر از قبل شود. با نگاهی‌انان جدید ارتباط بهتری برقرار کرد و حتی برخی از آن‌ها، مرید اخلاق و منش سید بزرگواری شدند که بیان دلنشین و نگاه مهربانش، قلب‌ها را تسخیر می‌کرد. برای شهید مدرس در تبعید، مقرری ناچیزی تعیین شده بود تا او در مصیقه و رنج باشد، غافل از

سیاسی‌اش همه جهان اسلام.

■ **اقتابی که بر خواب تابید**

محل نگهداری شهید مدرس در خواب، باغی بزرگ و مخروبه به نام «ارگ» بود. در ابتدای کار، برای محافظت از او، مأمورانی را به کار می‌گرفتند که اهمیتی به امور دینی نمی‌دادند. شهید مدرس در یکی از اوراقی که خاطراتش را در آن‌ها ثبت می‌کرد، از دو مأمور تریاکی نام می‌برد

اینکه سید در دوران زندگی خود هیچ وقت از زی طلیبگی خارج نشد؛ حتی یک بار پسرش عبدالباقی را وقتی که با پول خودش تخته‌خوانی برای اتاق شخصی خریداری کرد، ملامت نمود و به او تذکر داد این خرج‌ها، توان مقاومت آدم در برابر ناملایات را کم می‌کند. این بود که شهید مدرس، در دوران حضورش در خواب با پس‌انداز همان مقرری اندک در مدت چند سال، هزینه ساخت یک آب‌انبار را فراهم کرد تا در شرایط بد خشکسالی و کمبود امثال تیمورتاش و نصرت‌الدوله فیروز را به دیار عدم می‌فرستاد تا بعدها برایش مزاحمت ایجاد نکنند؛ افرادی که روزگاری، در ردیف عوامل اصلی به

که همیشه بر او سخت می‌گرفتند و حتی در مورد آب و غذای او هم جانب نظم و انضباط را رعایت نمی‌کردند. اما این فقط در شروع دوران تبعید اتفاق افتاد. به تدریج مأموران قبلی جای خود را به مأموران محلی دادند. شاید حساسیت حکومت مرکزی نسبت به مدرس کمتر شده بود و شاید هم، دلمشغولی‌های دیگری پیدا کرده بودند. این سال‌ها مصادف با قلع و قمع دوستان رضاشاه هم هست؛ او به بهانه‌های مختلف، امثال تیمورتاش و نصرت‌الدوله فیروز را به تحرکات سیاسی و روشنگری بزند و چندان در کانون توجه مردم قرار نخواهد گرفت؛ غافل از اینکه او، یک عالم مسلمان است و حوزه فعالیت

محمد حسین نیکبخت

هنگامی که در شب ۱۷ مهر سال ۱۳۰۷ خورشیدی، مأموران رضاشاه با فرماندهی سرتیپ درگاهی، حرمت منزل وکیل و مجتهد اول پایتخت را شکستند و به خانه آیت‌الله سیدحسن مدرس ریختند تا او را برای تبعید به خراسان بفرستند، در ابتدا قرار بود شهید مدرس را برای بقیه عمر، به گناباد تبعید کنند، اما در طول مسیر و در حالی که کامیون ارتشی، مسیر جاده‌های ناهموار میان پایتخت تا مرکز خراسان را می‌پیمود، نظر زندانیان‌ها تغییر کرد: «فرمانده محترم لشکر شرق؛ حسب‌الامر جهان‌مطاع مبارک ملوکانه ابلاغ می‌شود: سیدحسن مدرس به سمت شرق تبعید و بدو، مقرر گردد به گن‌آباد (گناباد) اعزام شود. مطابق پیشنهاد رئیس نظمیة خراسان، گن‌آباد صلاح نبود و قائن را مقتضی‌تر دیده‌اند. مع هذا از طرف اداره نظمیة خراسان ابلاغ گردیده است که در این مورد از آن فرمانده محترم نیز کسب نظریه نموده و به نقطه‌ای که صلاحیت آن برای توقف مشارالیه از طرف لشکر تصدیق شود، مشارالیه را اعزام دارند که در آنجا تحت نظر بوده و از مکاتبه و ملاقات او با وسایل مقتضیه جلوگیری شود».

در پی همین نامم‌نگاری‌ها بود که دستور نهایی را صادر کردند: «ریاست محترم ارکان حرب کل قشون، عطف نمره ۳۷۳۱، به ملاحظات، گن‌آباد و قائن صلاحیت ندارد و به عقیده اینجانب، خواب بهتر است. همین قسم هم به نظمیة مشهد دستور داده شد». باور دژخیمان این بود که چون اهالی خواب را بیشتر برادران اهل سنت تشکیل می‌دهند، به ناچار مدرس کمتر می‌تواند دست به تحرکات سیاسی و روشنگری بزند و چندان در کانون توجه مردم قرار نخواهد گرفت؛ غافل از اینکه او، یک عالم مسلمان است و حوزه فعالیت

ویژه فرهنگ و معارف رضوی

| سال اول | ویژه نامه ۲۱۳ |

دارالکتب الاسلامیه کارش را با دعای مؤلف مفاتیح آغاز کرد

**ناشری که نخستین بار
«الغدیر» را چاپ کرد**

ماجرای جوانی که دوست نداشت فرزندانش در غرب بزرگ شوند

از دغدغه فلسطین

تا تشرف به تشیع

آغاز مرحله دوم پویش ملی «مثل

بهترین‌ها» برای ترویج ازدواج ساده

مخاطبان پویش «شکوه مادری»

میهمان حضرت رضا(ع)

مسابقه بزرگ «کتاب‌خوانی

نماز» برگزار می‌شود

نیمکت‌زندگی

کجاست تاجرتر از خدا!

رقیبه توسلی | با خودم می‌گویم حتماً آن وقت‌ها که «ملوک و طلعت» قباله زمین‌های ارثیشان را وقف ساخت مدرسه و درمانگاه و قالی‌خانه می‌کردند، دور کلی از آرزوهایشان را قلم گرفتند... دور جهیزیه دهن پُرن‌تر، سروربخت اعیانی‌تر، خانه‌باغ ۴هزار متری، طلعت و خدم و حشم... حتماً در ۲۵ و ۲۸ سالگی به مرزی از باور رسیدند که در ۸۰سالگی هم خیلی‌ها خوابش را نمی‌بینند.

امکان ندارد حرف وقف بشود و من یاد قصه این دو خواهر نیفتم. خیلی دل می‌خواهد آدم در قلّه جوانی، چشم روی مال و منالش ببیند. آن قدر که مبدل شود به کسی که چند پارچه آبادی بعد نبودش روی اسمش قسم بخورند. مادر بزرگم همیشه می‌گفت؛ طلعت و خدم و ملوک کاری کردند کارستان... انسانیت کردند که مثلاً شدند... چون عوض ثروت، دعای خیر خریدند، اصلاً مگر داریم تاجرتر از خدا؟

می‌گفت کسی چه می‌داند چه جور؟ اما راه عشق را باید پیدا کرد. میانبر را باید پیدا کرد.با خودم می‌گویم چه حکمت عجیبی! دو سال بعد وقف اموالشان پا نگذاشته به ۳۰، فوت می‌کنند اما ۵۰ سال است مردم دارند از خیرخواهی آن‌ها حرف می‌زنند، دعایشان می‌کنند و سر زبان‌هایند!

امروز بیشتر یادشان می‌افتم چون نشست‌ام پشت لپ‌تاپ و سرک می‌کشم توی خبرگزاری‌ها که برمی‌خورم به قصه‌ای مشابه. به گزارشی از جنس وقف. نمی‌شود ابرو بالا ندهم و سر صبحی باز یاد طلعت و ملوک السادات نیفتم. آخر می‌خوانم دو خواهر واقف دیگر دست به کار شده‌اند. دو پزشک بابلی که یک میلیارد ارثیه‌شان را به بازسازی بخش مامایی، زنان و زایمان بیمارستان شهرستان اختصاص دادند.

سنجاق

بالاخره خودمان را که نمی‌توانیم گول بزنیم، آدمیزاد مثل سکه، دورو دارد. یا می‌بخشد و با او معامله می‌کند یا اهل بذل نیست... کاش به اندازه مال و مکتتمان، برویم ببینیم کدام طرف پهلو گرفته‌ایم؟

پی‌نوشت:

هرگز به مقام نیکوکاران و خاصان خدا نخواهید رسید، مگر آنکه از آنچه دوست می‌دارید و محبوبتان است انفاق کنید.

گردهمایی هیئت‌های

برگزیده

در جوار مزار حاج قاسم

در گفت‌وگو با خبرنگار حوزه مسجد و هیئت خبرگزاری فارس با اشاره به برگزاری چهاردهمین همایش مدیران هیئت‌های محوری و برگزیده کشور اظهار کرد: این همایش پنجشنبه و جمعه هفته جاری در کرمان برگزار می‌شود. وی اضافه کرد: امسال با توجه به تقارن ایام شهادت حاج‌قاسم سلیمانی با ایام

چهاردهمین همایش مدیران هیئت‌های محوری و برگزیده کشور با شعار «حاج‌قاسم؛ مرد میدان ولایت» روزهای ۱۱ و ۲۱ آذرماه به همت جامعه ایمانی مشعر در جوار مزار شهید قاسم سلیمانی در کرمان برگزار می‌شود. امید توسنگ، مسئول دفتر همایش‌های جامعه ایمانی مشعر

فاطمیه، تصمیم گرفتیم این همایش را که هر ساله در آستانه ایام فاطمیه برگزار می‌شود، در جوار مزار حاج قاسم سلیمانی برگزار کنیم. توسنگ با بیان اینکه برنامه‌های چهاردهمین همایش مدیران هیئت‌های محوری با شعار «حاج قاسم؛ مرد میدان ولایت» دنبال می‌شود، تصریح کرد: جمعی از شخصیت‌های مطرح جبهه

فرهنگی انقلاب اسلامی در این مراسم به ایراد سخن خواهند پرداخت. وی ادامه داد: استادان حاضر در این دوره درباره سه محور اصلی: هیئت و حلقه‌های میانی، نقش آفرینی هیئت‌های حسینی در سالگرد شهادت حاج‌قاسم سلیمانی و سیاست‌های برگزار مراسم فاطمیه به ایراد سخنرانی خواهند پرداخت.

مدیرعامل مؤسسه فرهنگی و بقاع متبرکه آستان قدس رضوی در این مراسم به جایگاه شهید مدرس(ره) اشاره کرد و گفت: اگرچه ۸۴ سال از شهادت شهید مدرس(ره) می‌گذرد، اما فرمایش دقیق امام که فرمودند مدرس زنده است تا تاریخ زنده است به عینه قابل مشاهده و درک است به طوری که همواره مراسم ارزشمند و فاخری به یادش برگزار می‌شود و همگان از او به بزرگی یاد می‌کنند. حجت‌الاسلام عطاران طوسی اختصاص برنامه سه‌شنبه‌های علمی و فرهنگی آستان قدس به نام شهید مدرس(ره) را اقدامی ارزشمند برشمرد و افزود: شهید مدرس(ره) بهترین انتخاب برای معرفی به عنوان یک شخصیت و اسطوره علمی و فرهنگی است و دقت در تعابیری که امام راحل درباره جایگاه علمی این عالم نستوه به کار برده‌اند، درستی این انتخاب را تأیید می‌کند.